

Katja Creutz, ohjelmajohtaja, Ulkopoliittinen instituutti
Richard Gowan, UN Director, International Crisis Group

YK:N KESTÄVÄN KEHITYKSEN HUIPPUKOKOUS 2023

PELISSÄ MONENKESKISEN YHTEISTYÖN TULEVAISUUS?

Tuleva SDG-huippukokous pyrkii palauttamaan 17 kestävä kehityksen tavoitetta oikealle polulle. Kokouksen lopputulos vaikuttaa myös muihin YK:n prosesseihin ja laajemmin monenkeskisen yhteistyön tulevaisuuteen.

Valtioiden johtajat ja sidosryhmien edustajat kokoontuvat syyskuussa New Yorkiin Sustainable Development Goals (SDG) -huippukokoukseen, jossa puidaan kestävä kehityksen tavoitteiden täytäntöönpanoa. YK:n yleiskokouksen yhteydessä järjestettävä konferenssi on maailmanjärjestön vuoden tärkein kokous, sillä se edustaa puoliväliä kestävä kehityksen toimintaohjelman, Agenda2030:n, toimeenpanossa. Kokouksessa etsitään keinoja tavoitteiden toteuttamiseen tilanteessa, jossa pandemia, ilmastonmuutos ja suurvaltojen kilvoittelu on hidastanut kehityskysymysten edistämistä.

Kestävä kehityksen tavoitteet muodostavat suunnitelman, jonka kunnianhimoisena päämääränä on muun muassa poistaa äärimmäinen köyhyys ja nälkä maailmasta, vähentää eriarvoisuutta, lisätä hyvinvointia ja edistää talouskasvua.

Tavoitteiden keskiössä on pyrkimys taata kestävä sosiaalinen ja taloudellinen kehitys kaikille unohtamatta ilmastotoimien tarpeellisuutta.

Viime vuosina tavoitteiden eteneminen on hidastunut, pysähtynyt tai pahimmillaan ottanut takapakkia maailmantalouden kriisien vanavedessä. Vain 12 % tavoitteista on tällä hetkellä aikataulussa. YK:n mukaan esimerkiksi koronaviruspandemia lisäsi äärimmäistä köyhyyttä ja nälkää sekä heikensi ruokaturvaa. Lisäksi se pyyhki pois yli vuosikymmenen edistyksen äitiys- ja lapsiterveyden saralla. YK:n pääsihteeri António Guterres on ilmaissut huolensa tavoitteiden lipsumisesta mutta korostanut samalla uskovansa muutoksen mahdollisuuteen.

Tavoitteiden toimeenpano on hidastunut monesta syystä. Pandemia nosti esille globaaleja ja rakenteellisia epätasa-arvon

ilmentymiä liittyen esimerkiksi rokotteiden ja elpymisrahoituksen saatavuuteen. Ilmastonmuutos iskee kovaa jo ennestään heikossa asemassa oleviin valtioihin. Konfliktit, kuten Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa, heikentävät ruokaturvaa. Myös rahoituksen puute on merkittävä ongelma. Arvioiden mukaan investointivaje mitataan vuosittain jopa tuhansissa miljardeissa dollareissa. Investointien taso ei siis ole vastannut kunnianhimoisia tavoitteita. Se tarkoittaa, että instituutioiden, yksityisen sektorin ja rahoittajavaltioiden on ryhdistädyttävä.

Rahoitusvaje uhkaa vauraiden valtioiden ja kehittyvien talouksien suhteita. Niin sanottu globaali etelä pyrkii edistämään kehityskysymyksiä, kun taas rikkaat länsimaat haluaisivat keskittyä Ukrainaan ja ihmisoikeuksien edistämiseen. Jos kehittyville valtioille ei taata

rahoitusta tavoitteiden saavuttamiseen, etelän ja pohjoisen välinen kiulu voi syventyä entisestään. Innovatiivisille rahoitusmekanismeille on kieltämättä tarvetta, mutta kehittyvien valtioiden turhautuminen kumpuaa isolta osin kansainvälisen finanssijärjestelmän toiminnasta ja kyvyttömyydestä puuttua globaaleihin haasteisiin oikeudenmukaisella tavalla. Kokouksen poliittisen julkilausuman täytyy ottaa kantaa taloudellisiin seikkoihin, mutta siltä on turha odottaa poliittista konsensusta kansainvälisen finanssijärjestelmän uudistamisesta tai siitä, mikä instituutio tällaisen pyrkimyksen mahdollisesti ottaisi kontolleen.

Ellei kokouksessa keksitä konkreettisia ratkaisuja tavoitteiden rahoitukseen, seuraukset yhteistyölle tuntuvat sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. YK:n jäsenvaltiot ovat pohjustaneet SDG-huippukokouksen valmistelun ohessa myös toista, mahdollisesti vielä kunnianhimoisempaa kokousta syyskuulle 2024. Pääsihteeri Guterres on pedannut Summit of the Future -nimisestä tapahtumasta yhtä kautensa kohokohtaa. Hän on rohkaissut YK:n jäseniä kehittämään monenkeskisiä viitekehityksiä, jotka keskittyisivät esimerkiksi pandemioihin varautumiseen ja internetin hallintaan. Tulevaa Summit of the Future -huippukokousta alustaa Guterresin tämän vuoden heinäkuussa julkaisema New Agenda for Peace -toimintasuunnitelma.

Se korostaa, että valtioiden täytyy kyetä sopimaan yhteisistä pelisäännöistä esimerkiksi tekoälyn sota-käytön ja muiden uusien teknologioiden suhteen. Suunnitelmassa myös tunnustetaan, että monenkeskinen järjestelmä kaipaa mittavaa uudistusta pysyäkseen tieteellisten läpimurtojen tahdissa.

Monet jäsenmaat ovat kuitenkin tyytymättömiä, sillä niiden mielestä pääsihteerin huomion tulisi suuntautua lähestyvään SDG-huippukokoukseen. Kehittyvien maiden G77-ryhmään kuuluvat Kuuba ja Pakistan ovat ilmaisseet, että YK:n yleiskokouksen tulisi lykätä Summit of the Future -kokoukseen liittyviä keskusteluita tuonnemmaksi, kunnes tämän kuun SDG-keskustelut on käyty loppuun. Näkemys on saanut laajempaakin kannatusta G77-ryhmässä (johon kuuluu todellisuudessa yli 130 valtiota), joskin osa jäsenmaista on ottanut etäisyyttä keskusteluun. Diplomaattien huoli on, että jos globaalien etelän valtiot ovat tyytymättömiä SDG-huippukokouksen antiin, ne saattavat heittää kapuloita rattaisiin muissa keskusteluissa ennen syyskuuta 2024. Se taas heikentäisi pääsihteerin agenda.

Kyseessä olisi harmillinen lopputulos, sillä kuten Guterres on neuvonantajineen moneen kertaan todennut, useat Summit of the Future -kokouksessa käsiteltävistä

aiheista liittyvät myös kestävä kehityksen tavoitteiden toteuttamiseen. Esimerkiksi internetin hallintaan liittyvä uusi sopimus voisi auttaa tuomaan internet-yhteyden niille kolmelle miljardille ihmiselle, joilta se tällä hetkellä puuttuu. Tämä itsessään tehostaisi kansainvälistä kehitystä enemmän kuin moni muu perinteinen keino, joilla köyhyyttä vastaan taistellaan. Johtavien avunantajamaiden täytyy kyetä vakuuttamaan kehittyvät maat siitä, että Summit of the Future -kokous tarjoaa kaikille yhteisen tilaisuuden edistää globaalia kasvua ja torjua yhteisiä uhkia.

Kestävä kehityksen tavoitteiden toimeenpanoon liittyvät vaikeudet hankaloittavat myös pidemmälle tulevaisuuden eteen tehtävää työtä. Toistaiseksi ei ole olemassa minkäänlaista suunnitelmaa jatkosta vuoden 2030 jälkeen, mihin mennessä tavoitteiden on määrä olla saavutettu. Nähtäväksi jää, onko maailma valmis puhaltamaan yhteen hiileen ja varmistamaan vielä kerran, ettei kukaan jää jälkeen, kun globaalit jännitteet kiristyvät. Kehityskysymyksiä koskevat erimielisyydet voivat vaikuttaa maailmanjärjestön toimintaan negatiivisesti vielä vuosia. Kansainvälisen poliittisen ilmapiiirin heikentyessä maailma kaipaasi kipeästi positiivisia tuloksia, ei monenkeskisen yhteistyön jatkuvaa rapautumista. /